

OBNOVA KLÁŠTERA V ZÁKUPECH

ZPRÁVA O PŘEDBĚŽNÉM STAVEBNĚ- TECHNICKÉM PRŮZKUMU

12/2022

ozn.: Z-01

autor: Natálie Jendrulková

vedoucí práce: Ing.arch. Lukáš Ležatka, Ph.D.

konzultant: Ing. Lubor Kalousek, Ph.D.

Identifikační údaje stavby a lokality

název stavby: Klášter milosrdných sester sv. Karla Boromejského

místo stavby: nám. Svobody 251, 471 23 Zákupy, Liberecký kraj

k. ú.: Zákupy (okres Česká Lípa); 790567, č. parcely: 350

Základní charakteristika stavby

Budova kláštera byla postavená v roce 1865 v novorománském stylu. Většina konstrukcí kláštera pochází z tohoto období. Objekt má 3 nadzemní podlaží, suterén a podkroví. Budova je součástí řadové zástavby na náměstí.

1. Urbanistické a architektonické řešení stavby

Analyzovaná budova je výrazným prvkem na náměstí Svobody, který svou velikostí a vzhledem navazuje na budovu městské radnice. Náměstí však není zcela kompletní a je více než vhodná dostavba nároží a zastavění parcely vedle muzea. Zbudování dalších zastávek železniční dopravy a obchvat kolem města by mohlo odklonit dopravu z náměstí mimo a zároveň zvýšit dostupnost města hromadnou dopravou.

2. Specifikace podkladových materiálů

Zaměření a výkresová dokumentace současného stavu. Fotografie současného stavu.

Katastrální mapy. Historické fotografie z různých časových období.

3. Stavebně-technický průzkum budovy

a) Historie stavby

Budova kláštera byla postavená v roce 1865 v novorománském stylu. Většina konstrukcí kláštera pochází z tohoto období. Součástí kláštera sester Boromejek byla i dívčí škola a internát. Po roce 1945 byla v objektu umístěna měšťanská základní škola. V roce 1951 byly řeholnice vyhnány a objekt sloužil pouze pro vzdělávací účely. Škola opustila objekt v roce 1964, protože byl otevřen nový školní areál na sídlišti v severovýchodní části města. Následně se zbouralo zadní křídlo a zůstala jen část směrem k náměstí. Na místě po zbouraném křídle byla vybudována nová stavba, která funguje a slouží jako sklad potravin. Jižní část prvního podlaží začala v 60. letech sloužit jako Česká pošta. K těmto účelům byla k prvnímu podlaží přistavěna utilitární přístavba, která sloužila k zásobování a jako hygienické zázemí. Druhá část prvního podlaží byla ještě před pár lety využívána jako boulder centrum. V prvním podlaží se nachází největší množství nepůvodních konstrukcí. Kaple v druhém nadzemním podlaží se po změně účelu stavby stala tělocvičnou pro děti základní školy. Západní část druhého podlaží byla využívána jako učebna, později vojenský sklad. Ve třetím nadzemním podlaží bylo provozováno po nějakou dobu kino. V současnosti se využívá pouze prostor pošty. Ostatní prostory jsou bez využití a chátrají.

b) Svislé konstrukce

Nosné konstrukce objektu jsou tvořeny obvodovým nosným systémem a střední podélnou stěnou.

S.1

Svislé obvodové konstrukce suterénu jsou složeny z kvádrového pískovcového zdiva (tl. přibližně 1000 milimetrů). Vnitřní zdivo je cihelné (tl. 800 milimetrů).

Klenební konstrukci v suterénu původně vynáší dva pískovcové pilíře (550 x 550 milimetrů). Za účelem zvýšení únosnosti byly klenby ve střední části dodatečně doplněny čtyřmi pilíři z cihel plných pálených.

Zdicí prvky jsou uloženy do malty vápenné, tloušťky 10 milimetrů. Zjištěno na základě odhalených konstrukcí.

1. NP

Obvodová stěna prvního nadzemního podlaží je složena z plného páleného cihelného zdiva (tloušťka se pohybuje od 1000–1300 milimetrů). V přední části budovy se tloušťka stěny odvíjí od profilace fasády. Střední nosná stěna je složena z cihel plných pálených. Tloušťka zdiva je 800 milimetrů. Vnitřní zdivo složené z totožných materiálů je tloušťky 500 milimetrů. Dodatečně vyzděné příčky se pohybují v rozmezí tloušťky 100–125 milimetrů.

Ve vstupní hale se nachází 4 sloupy, které jsou pravděpodobně cihlové se štukovou omítkou a novodobým olejovým nátěrem.

2. NP

Obvodová stěna druhého nadzemního podlaží je složena z plného páleného cihelného zdiva (tloušťka se pohybuje od 570–1125 milimetrů). V přední části budovy se tloušťka stěny odvíjí od profilace fasády. Střední nosná stěna je složená z cihel plných pálených. Tloušťka zdiva je totožná s tloušťkou zdiva v 1 NP. Vnitřní zdivo složené z totožných materiálů je tloušťky 200–370 milimetrů.

Dodatečně vyzděné příčky se pohybují v rozmezí tloušťky 100–125 milimetrů.

3. NP

Obvodová stěna třetího nadzemního podlaží je složena z plného páleného cihelného zdiva (tloušťka se pohybuje od 600–1000 milimetrů). V přední části budovy se tloušťka stěny odvíjí od profilace fasády. Střední nosná stěna je složená z cihel plných pálených. Tloušťka zdiva je totožná s tloušťkou zdiva v 1. NP. Vnitřní zdivo složené z totožných materiálů je tloušťky 175–350 milimetrů.

c) Vodorovné konstrukce

S.1

Podlaha v suterénu je pravděpodobně z betonové mazaniny, mocnost je neznámá, nutno zjistit dodatečnou sondáží, před zahájením stavebních prací. V severovýchodní části objektu se nachází snížení k pravděpodobné kumulaci vlhkosti a prosakujících vod přes okolní konstrukce přiléhající k zemině.

Většina prostoru je zaklenuta valenými klenbami a klenebními pasy, vynášejícími podlahu 1 NP. Klenby jsou složeny z pískovcových klenáků.

1.NP

Stropy prvního nadzemního podlaží jsou v oblastech chodby, haly a pošty zaklenuty klenbami a klenebními pasy.

Stropy v severní části jsou ploché. Konstrukce stropu je polospalná. Nosnou část tvoří trámy průřezu obráceného T opatřené záklopy a násypem.

2.NP

Stropy druhého nadzemního podlaží jsou v oblastech chodby jsou místy zaklenuty klenebními pasy. Ve dvoupodlažním prostoru původní kaple je vysazena konstrukce kůru. K bližší specifikaci konstrukce je nutný průzkum.

Ostatní stropy jsou ploché. Konstrukce stropu jsou polospalné. Nosnou část tvoří trámy průřezu obráceného T opatřené záklopy a násypem.

3. NP

Stropy třetího nadzemního podlaží jsou v oblastech chodby jsou místy zaklenuty klenebními pasy.

Dvoupodlažní prostor původní kaple je v úrovni stropu 3 NP je zaklenut valenou klenbou se třemi výsečemi.

Ostatní stropy jsou ploché. Konstrukce stropu jsou polospalné. Nosnou část tvoří trámy průřezu obráceného T opatřené záklopy a násypem.

d) Základové konstrukce

K přesnému určení hloubky založení, tloušťky základů, materiálu a izolaci základových konstrukcí je nutné provést před zahájením stavebních prací sondáž. Na základě dostupných zdrojů je možné se domnívat, že základy jsou navrženy jako pasy hloubky 500 milimetrů. Materiál je kámen.

e) Schodiště

Venkovní schodiště

Venkovní schodiště před hlavním vstupem má tři stupně, přičemž úroveň prvního stupně splývá s úrovní chodníku. Schodiště má charakter vyrovnávacího schodiště a šířka ramene i stupně se postupně směrem ke vchodu zužuje. Schodiště je zhotoveno z pískovce a vzhledem k poddajnosti materiálu jsou na povrchu stupnic patrné známky degradace materiálu vlivem povětrnostních podmínek a mechanického odření.

Schodiště před vedlejším vchodem v zadní části objektu je rovněž třístupňové a všechny stupně jsou rozměrově totožné. Schodiště je zhotoveno z betonových monolitických dílců.

Vedlejší vnitřní schodiště

Vedlejší vnitřní schodiště se nachází ve vchodové části hned se vstupem a má pět stupňů. Můžeme se domnívat, že je schodiště zhotoveno z betonového monolitu, poněvadž obložení je terazzo dlažba, stejně jako u zbytku povrchové úpravy podlahy v tomto úseku.

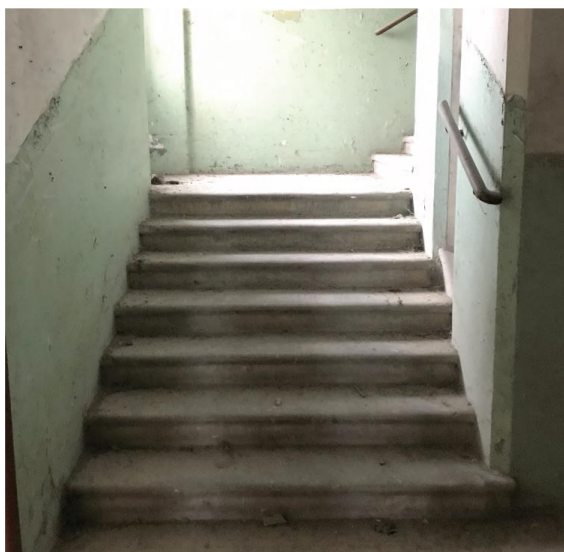
Schodiště v suterénu

Schodiště v suterénu je dvouramenné s počtem stupňů 7 a 12. Stupně jsou zhotoveny z kamenných dílců a šířka obou ramen je 1 200 milimetrů.

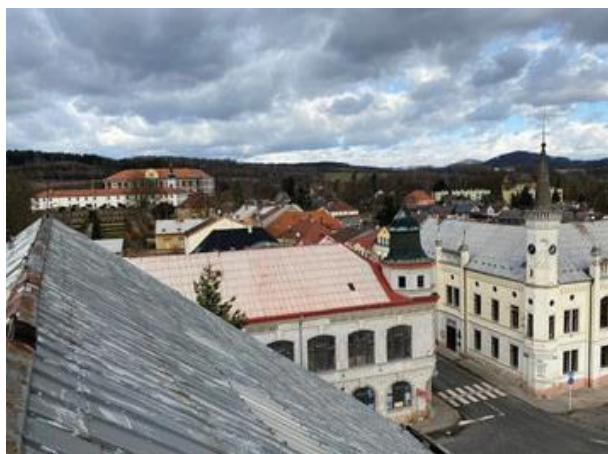
Hlavní schodiště

Hlavní schodiště objektu je tříramenné pravotočivé, přičemž počet stupňů v jednotlivých ramenech je 7, 13 a 7. šířka ramene se pohybuje vzhledem k nuancím mezi 1570 a 1650 milimetry. Schodiště je zkonstruováno z kamenných dílců, konkrétně z pískovce. Povrchová úprava nášlapné vrstvy je rovněž terazzo obklad.

f) Konstrukce krovu

Střecha je sedlového tvaru s plechovou krytinou. Krytina je ke střešním latím připevněná pomocí hřebů a jednotlivé plechové pláty jsou spojovány drážkováním.

Krov nad klášterem je tvořen pomocí trojnásobného věšadla, konkrétně je zde 5 plných vazeb, mezi kterými jsou vždy 3 vazby prázdné z krokví o výšce 160 mm a šířce 120 mm. Vzdálenosti mezi plnými vazbami jsou různé, vždy však do 6 metrů.

Vazný trám je přiznaný a u středové nosné stěny je navýšený o 400 mm, poté pokračuje dál v této výšce až do konce.

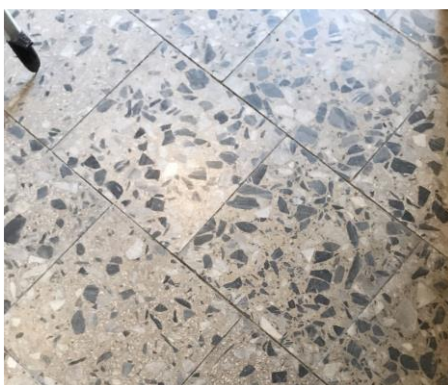
Krov nad křídlem se schodištěm je tvořen jednou plnou vazbou stojaté stolice a 5 prázdnými vazbami. Pod hřebenem je dřevěná konstrukce sanktusníku, nesena vaznými trámy.

g) Podlahy

1. NP

V tomto podlaží se nachází několik různých typů podlah. V hlavní chodbě vedoucí do vstupní haly je použita terazzo dlažba (400 x 400 mm), která byla využita i k obložení vyrovnávacích schodišť v chodbě.

V hale, která na chodbu navazuje, je také použito terazzo. Na poště byla jako povrchová úprava zvolena keramická dlažba a PVC.

Podlaha v chodbě vedoucí z haly do prostorů s lezeckou stěnou je z keramické dlažby a v prostorách u lezecké stěny se nachází kombinace plovoucí podlahy a PVC.

2. NP a 3. NP

Chodby v těchto podlažích jsou opatřeny dlažbou (160 x 160 mm), zřejmě kvůli zvýšenému pohybu osob v těchto prostorech.

Ostatní místnosti mají jako povrchovou úpravu použita buď dřevěná prkna (o šířce cca. 440 mm) nebo dřevěné parkety, pravděpodobně ze smrkového dřeva. Parkety jsou v některých místnostech překryty PVC, které se zde zřejmě dochovalo z období, kdy v klášteře sídlila škola.

Suterén

Povrchové úpravy podlah se v prostorech suterénu nenachází, je zde pouze betonová mazanina.

Krov

V prostorách krovu jsou použity tzv. půdovky, které se dřív používaly jako ochrana krovu před požárem v budově.

h) Výplně otvorů

Fasádní otvory se nacházejí pouze v přední straně orientované k náměstí Svobody a straně zadní, obrácené do zahrady. V obou částech jsou okna i dveře převážně původní, ale většina je ve špatném stavu. V místech přístaveb pošty jsou výplně novodobé. Okna i dveře jsou zasazeny do zaklenutých otvorů. V přední části je zaklenutí výrazně obloukové, čemuž odpovídá i horní zakončení výplní plným obloukem, zatímco v zadní části jsou otvory zaklenuty přímou klenbou s žádným nebo nevýrazným obloukem a výplně jsou v návaznosti na to charakteru spíše obdélníkového.

Vstupní dveře jsou vizuálně převýšeny na výšku přibližně 3800 mm. Otevíravá křídla jsou vysoká 2700 mm, nad jejichž výškou se nachází zasklení přiléhající k zaklenutí. Materiál dveří je hoblované dřevo pravděpodobně dub. Dvojitá okna v přední části jsou tvaru podobného. Jejich konstrukci tvoří spodní třítabulková otevíravá dvoukřídlá část s přibližnou výškou 1500 mm a polokruhovým zasklením rozlišeným do dvou tabulek.

Výška okenních výplní v prvních dvou podlažích se pohybuje kolem 2400 mm. V 3NP je výška okna snížena na 2100 mm.

Okenní výplně zadní fasády jsou dvojího typu, pravděpodobně z důvodu pozdější výměny poškozených kusů. Rozměrově se velikost dvojitých oken pohybuje kolem 2000x1000 mm. Starší typ okna se vyskytuje v jižní části objektu v 3.NP ve třech kusech. Tento typ je v otevíravé části každého křídla složen ze 3 tabulek. Nad oběma křídly se nachází ještě jedna neotvíravá tabulka. Všechny tyto tabulky jsou čtvercového charakteru 40x40 mm. Materiálem rámu je tvrdé profilované dřevo pravděpodobně dub. Kování je železné. Novější okna této části jsou složené ze 4 stejných polí 385x865 rozdělených křížem. Každá tato tabulka včetně rámu je samostatně otevíravá. Rozměry oken se pohybují kolem hodnot 2000x960 mm. Materiálem rámu je jehličnaté dřevo s minimem suků, pravděpodobně cedr. Kování je provedeno z ocelových, chromovaných a bakelitových prvků.

Nejzachovalejší interiérové výplně se nacházejí v 1.NP. Mnoho těchto prvků je ale novodobých, přizpůsobených provozům pošty a lezeckého centra. Okna jsou zde proti ostatním podlažím doplněna vnitřními okenicemi a v provozu pošty mezi skly dvojitého okna mřížemi. O zmínku dále stojí dvoukřídlé dveře oddělující halu a chodbu 1.NP, které jsou typické svým barevným zasklením horní poloviny otevíravých křídel. Neotvíravá část je zaklenuta segmentovým obloukem.

Další esteticky zajímavé dveře umožňují vstup do bývalé kaple ve 2. a 3. NP s průchodnou šířkou 1300 mm a výškou 2800 mm. Tyto dveře jsou typické umístěním v zaklenutém otvoru střední nosné stěny. Křídla jsou otevíravá v celé výšce a v horní části kopírují tvar zaklenutí. Materiálem je masivní dřevo s nátěrem připomínající letokruhy dřeva. Kování se zdá být původní kovové.

Mnoho původních zaklenutých dveřních otvorů v interiéru bylo novodobě zmenšeno a byla zde vsazena novodobá ocelová zárubeň. Ve všech těchto zárubních dveře chybí. Zajímavostí je existence patrně původních dveří vchodu do suterénu budovy, které jsou sbity z latí z tvrdého dřeva pravděpodobně dubu. Kování včetně dveřních závěsů, klik i zámků se zdá být také zcela původní. Dveře jsou však již ve špatném stavu a patrně nebude možná jejich záchrana.

i) Komíny a větrací otvory

Komíny a větrací otvory jsou součástí 1. až 3. nadzemního podlaží. Tvořené jsou plnými pálenými cihlami a velikost průduchu je 450x450 mm. Komínová tělesa jsou součástí středové nosné stěny a jsou omítnuté.

Ve středové nosné stěně je velké množství nik, ve kterých se dříve nacházela kachlová kamna, která byla pomocí sopouchů napojena na průduchy. V současnosti jsou všechny komíny i větrací otvory nefunkční, protože byly při rekonstrukci ubourány těsně pod střechou.

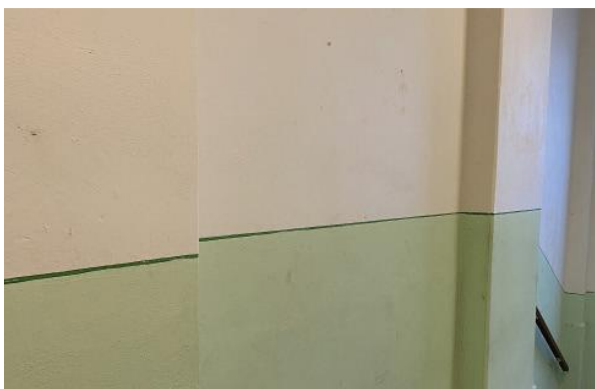
j) Omítky

V objektu se vyskytuje několik druhů omítek s různým stářím. Pro objekt je však charakteristická omítka dvouvrstvá s vápenným jádrem a na něm je štuková vrstva. Tento typ je použit na všech konstrukcích.

Omítka ve suterénu je dvouvrstvá štuková s vápenným jádrem. Dokončovací vrstva má charakteristickou bílou barvu, ale z důvodu velké vlhkosti z důvodu podmáčení konstrukcí jeví omítka známky degradace a odlupuje se.

V prvním nadzemním podlaží je na konstrukcích nanесena omítka stejného typu jako ve sklepení. Vzhledem k pozdějším úpravám však jeví známky lepšího stavu a je lépe zachovaná. Druhá vrstva omítky je provedena v různých barvách a motivech.

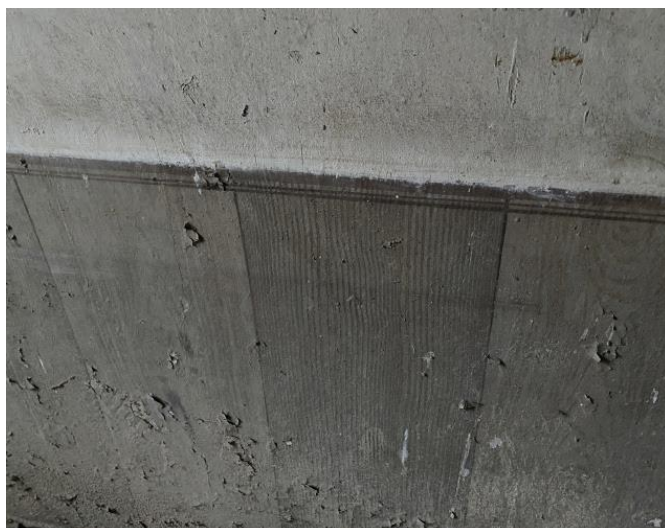

Velká místnost, která byla původně kaplí je omítnuta rovněž jádrovou omítkou, ale je patrné, že druhá vrstva byla překryta dalším nátěrem, který v současnosti velmi degraduje. Pod novým nátěrem se skrývá vrstva s imitací štukové výzdoby a jedná se tak o velmi zajímavý výtvarný prvek.

Omítky v ostatních místnostech jsou provedeny na podobné bázi a velmi často jsou patrné známky přetření původní vrstvy. Z důvodu nesoudržnosti vrstev se novější nátěry loupou a odkrývají nátěry původní.

k) Instalace a izolace

Instalace nebyly na žádném místě v objektu odkryty, a proto se domníváme, že k analyzování takového zařízení by byla nutná sondáž. Stejně tak u izolací, jelikož objekt nejeví známky přítomnosti takových prvků. Vzhledem k časovému zařazení objektu je však možné předpokládat, že konstrukce základu je proti vlhkosti izolována původním způsobem, a to konstrukcí z dvakrát přepalovaných cihel, které mají lepší hydroizolační vlastnosti.

4. Závěr

Předběžný stavebně-technický průzkum ukázal, že v objektu se nachází mnoho prvků, které byly shledány hodnotnými. K těmto prvkům patří především schodiště,klenby, sanktusník a původní výplně otvorů. Hlavní příčina prasklin, degradace konstrukcí, omítky a vlhkostních map bude nejspíše vztlínající vlhkost. Tento nežádoucí vliv může být ošetřen trvalým provětráváním sklepa a odvětrání všech podlah na terénu. Aktuální stav střechy působí zatékání srážkové vody do objektu. V několika místnostech je poškozena, nebo chybějící podlaha. Novodobé výplně otvorů mohou být vyměněny za vhodnější. Další instalace, které budou v objektu provedeny, by měly být provedeny šetrným způsobem, aby nedošlo k poškození stávajících hodnotných kleneb. Kvůli problémům s vlhkostí a plasticitě fasád bylo zateplení na některých místech shledáno nevhodným. O zateplení lze uvažovat u sklepa, krovu a podlah na terénu. Stavba není chráněna před okolními vlivy.